

Повернення до життя

У Львові лікують фізичні й моральні травми бійців АТО

42

Кожна війна завжди закінчується, але залишає по собі рани. Нинішня ще триває і ятрити наші душі. Бо через шпиталі, лікарні проходять тисячі поранених, скалічених бійців. І сьогодні багато військових перебувають на лікарняних ліжках, чекаючи повернення додому. Але в тому суспільному середовищі, в якому жили до війни, ці мужні чоловіки вже будуть іншими, бо в кожного залишаться рани не тільки на тілі, а й у душі. Як їх загоїти? А як повернути втрачене здоров'я, руки, ноги, зір, слух? Перед суспільством постає завдання подбати про тих, хто ціною свого здоров'я дарує нам мир. Першими цю роботу розпочали медики.

З початком війни на Сході України відбулась радикальна перебудова профільного відділення високоспеціалізованої реабілітації військових з пораненнями хребта, спини і головного мозку Військово-медичного клінічного центру Західного регіону Міністерства оборони України у Львові.

«Вставай! Візьми ложе своє і йди...»

Під таким заголовком на сторінках журналу «Віче» № 3 від 2013 року провідні медики Львівщини говорили про необхідність створення у Львові новітнього реабілітаційного центру. Відтак було побудовано модель лікувальної реабілітаційної установи, що відповідає б потребам суспільства. Тоді ніхто з учасників «круглого столу», який відбувся у Військово-медичному клінічному центрі Західного регіону Міністерства оборони України, не міг передбачити, що зовсім скоро ба-

жане стане дійсним. І суспільство, і його запити – все довкола враз зміниться.

– Сьогодні перед нами, медиками, постали нові завдання. Хоч як прикро зізнатися, але рушійною силою в перебудові нашого профільного відділення високоспеціалізованої реабілітації стала війна на Сході, – вважає головний хірург Західного регіону Міністерства оборони України Іван Богдан (на знімку). – Звісно, ще рік тому ми могли тільки мріяти про повномасштабне оснащення відділення найновішим медичним обладнанням. Тепер цьому сприяли і держава, і суспільно активні громадяни, котрі постійно допомагають нам у придбанні необхідного устаткування, медикаментів, інструментів, будівельних матеріалів. Потрібні надзвичайно великі зусилля, щоб повернути пораненого бійця до звичайного життя. Недостатньо швидкий розвиток системи фізичної та психічної реабілітації може швидко створити в суспільстві критичну масу

скалічених, знедолених, зневірених у собі людей, які сьогодні героїчно захищають наш мир і спокій на Сході. Обов'язок суспільства – повернути цей борг героям. Піклування про поранених – це насамперед створення науково обґрунтованої багатоетапної системи відновлювального лікування. Тому головним своїм завданням лікарі-реабілітологи вважають вихід на такий європейський рівень терапії, щоб пацієнти не мали потреби їхати до іноземних клінік.

Військовий хірург запропонував ознайомитися з тим, як працюють львівські лікарі-реабілітологи з хворими.

Одного бійця лікують одночасно вісім медиків

У відділенні відновлювального лікування ще триває реконструкція приміщень. Тут усе довкола – чи то коридор, чи палата – має свої особливості в інтер'єрі, бо обладнане спеціальними ліжками і різними пристроями, котрі створюють комфортні умови лікування для пацієнтів з ураженням хребта, кінцівок, спинного мозку. Лише один зовнішній вигляд цієї медичної установи дає надію пацієнтам із тяжкими травмами, що саме тут знають, як допомогти їм загоїти душевні і тілесні рани та розпочати жити по-новому. Відчай і гіркота через втрату здоров'я – це чи не найбільше перешкоджає відновлювальному лікуванню.

– А тому ми робимо все можливе, аби пацієнт не втратив надії. Щойно він до нас потрапляє, ми застосуємо найновіший метод – мультидисциплінарний підхід, – розповідає завідувач відділення Ростислав Данилков (на знімку праворуч). – Біля одного хворого працює бригада спеціалістів: провідний лікар, реабілітолог, уролог, масажист, фізіотерапевт, психолог, логопед і навіть психолог для родичів пацієнта. Спочатку лікарі складають короткотермінову програму відновлювального лікування, а вже за потреби – довготермінову. І кожен

спеціаліст вкладає свої вміння, досвід, знання. Під час лікувального процесу триває відеоспостереження. Ключову роль відіграє необхідне медичне обладнання, система тренажерів, апаратів для відновлення функцій кінцівок, суглобів, інші медичні пристрої. Все це – дорога техніка, яку нам постачають меценати – фонди, фірми, окремі волонтери. Плануємо відкрити невеликий басейн для прискорення реабілітації хворих. Шукаємо для цього спонсорів і покладаємо на них велику надію.

Саме в цю хвилину до кабінету завідувача зайшов чоловік, вибачився і попросив лікаря скласти список необхідного для завершення реконструкції відділення.

Замовлення «потягнуло» на 10 тисяч гривень. Уважно прочитавши

перелік, чоловік уточнив назви і сказав, що завтра все замовлене доставить у клініку.

– Візит цього чоловіка – пана Юрія з Жовкви (прізвища свого він не побажав назвати) не перший і не останній, – повідомив лікар. – Він постійний волонтер у військовому шпиталі.

Реабілітолог із секундоміром

Олег Масний і Мар'яна Гординська – лікарі-реабілітологи зі стажем відповідно 15 і 10 років. Однак упродовж цих років їх, як фахівців із фізичної реабілітації, прирівнювали до середнього медичного персоналу, бо спеціалістів такого фаху не було в типових штатних розписах лікувальних і реабілітаційних закладів, де вони працювали. І це попри те, що вони мають по дві вищі освіти. Сьогодні відбуваються важливі події в системі лікувальної відновлюваль-

ної медицини, тож реабілітологів прирівняли до лікарів, як спеціалістів з вищою немедичною освітою. Відтак і факультет фізичної реабілітації Львівського університету фізичної культури отримав вищий статус. А перед його випускниками відкрилася перспектива ефективної реалізації здобутих знань. Бо саме львівські студенти – постійні і надійні помічники в розбудові цього відділення.

Інформація про неповноцінний фізичний стан поранених може про-

сто шокувати невідготтованих людей, бо відразу виникає запитання, як можна відновити низку порушених чи втрачених функцій або частин тіла чи органів, аби пацієнт мав змогу адаптуватися в соціумі. Зрозуміло, що емоції і звичайний страх викликають душевні муки і в травмованого бійця, і в родини. Проте страждати тут нікому не дають. Навіть із родичами працюють психологи. Бо гіперопіка рідних шкодить пацієнтові.

– Страждання не сприяє спільній конструктивній і злагодженій роботі лікаря та пацієнта, – розповідає реабілітолог Мар'яна Гординська. – А ось бажання травмованого і надія на Бога є знаковими. Нехай я буду суворим і вимогливим реабілітологом, але допоможу пацієнту стати самодостатнім. І це при тому, що він не тільки позбавлений можливості пересуватись, а навіть має навчитися по-новому «ходити до вітру». Ми всі разом маємо подолати комплекси хворого, інакше не відбудеться повноцінної адаптації в соціумі. Істинний реабілітолог спить на сусідньому ліжку з секундоміром і вчить пацієнта контролювати ті процеси в організмі, які стали неконтрольованими. Якщо це вдається, то такого хворого в суспільстві приймають як здорового. Ніхто і не здогадується про його травми. Такі хлопці одружуються і мають дітей.

Мар'яна Гординська розповіла про методику реабілітації з досвіду

своєї роботи з інвалідами, які стали параолімпійськими чемпіонами. Ще донедавна вона працювала в Євпаторії, де діє найпотужніша в Україні база з підготовки параолімпійських чемпіонів. Мар'яна дуже шкодує, що ми сьогодні втратили таку потрібну і добре вибудовану школу реабілітації інвалідів і не маємо змоги

користуватися її унікальною спортивною базою. Сьогодні весь медичний персонал, а це – команда одностайних, з великим оптимізмом і милосердям працюють із травмованими бійцями, які мають повернутись у свої родини самодостатніми членами соціуму. Саме тут вони вчать себе обслуговувати, а також

планувати своє життя так, щоб бути корисними, потрібними суспільству. З цією метою для них лікарі-реабілітологи та волонтери влаштовують зустрічі з людьми, які, маючи аналогічні травми, живуть повноцінним життям – ведуть свій бізнес, здобувають професію, заробляють гроші, утримують сім'ю.

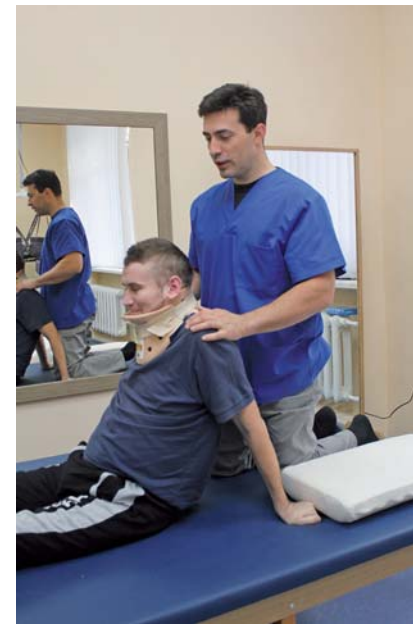
Два бійці – два спортсмени

Реабілітологи намагаються «підхопити» те життя, яке було до травми пацієнта. Добре, якщо в бійця була потрібна мирна професія, тоді вибудовують процес відновлювального

лікування, щоб він міг і далі займатися своєю справою. Механіки, автослюсарі – це той фах, котрий вони здобули до армії. Але більшість пацієнтів зовсім юні, такі, як Роман і Сергій, яким тільки по 20 років. Що їм робити? Ні професії, ні освіти...

– Але в них є молодість, – заперчила Мар'яна Гординська (на знімку ліворуч). – Вони сильні. Ми готуємо їх до спортивної кар'єри. Волонтери вже подарували Сергієві «круту» ракетку, і він готовий професійно зайнятися настільним тенісом. Роман родом із Дніпропетровська, де є хороша школа підготовки спортсменів з плавання. Ми вже навели контакти з тренерами. І Роман тепер наполегливо вчиться бути самодостатнім, щоб самому собі давати раду в побуті. Він повернеться додому і вже матиме свою мету – стати спортсменом-плавцем.

На думку реабілітолога Олега Масного (на знімку праворуч), нині у відділенні вже сконцентровано і задіяно потужні сили для високого розвитку лікувальної реабілітації – це передовсім прогресивне мислення керівництва, допомога і консультації громадської організації «Джерело»,

досвід і знання медичного персоналу, який навчався і стажувався за українсько-канадською системою фізичних терапевтів, а також матеріальна підтримка меценатів, волонтерів.

Не піддаватися стереотипам мислення

Після реанімації у відділення відновлювального лікування потрапив військовий, який дістав черепно-мозкову травму. Під час операції з голови пацієнта вийняли дев'ять дрібних осколків завбільшки з сірникову голівку. Хлопець втратив слух, мову, був паралізований лицевий нерв, пошкоджені скронева і тім'яна ділянки, не працювала одна рука. Медики під час лікування застосували мультидисциплінарний підхід.

– Сьогодні цей хлопець сам гуляє територією шпиталю і навіть розмовляє. До нього частково повернувся слух, відновилися функції руки. Група лікарів посилено працювала, маючи надію, що молодий організм перемаже, – розповів лікар-реабілітолог Олег Масний. – Ми всі тишилися результатами спільної праці. Але родина хлопця з допомогою телебачення почала збирати кошти для того, щоб його відправити далі на лікування до Польщі. І це якраз тоді, коли тут пацієнта реанімували, повернули до повноцінного життя, а тепер триває завершальний процес реабілітації. Відтак на кінцевому етапі

лікування пацієнта повезуть на Захід, бо склався стереотип, що там лікують краще. Відомо, що добрі результати зарубіжної медицини базуються на високоякісній і точній апаратурі, зокрема для діагностики. Таку апаратуру ми замовляємо і купуємо, і вона вже є, але більшість українців думає по-старому. Цей стереотип мислення можна подолати тільки успішною і злагодженою роботою медиків.

Аналогічними думками поділилася з «Вісцем» і заступниця директора Львівського казенного експериментального підприємства засобів протезування і пересування Вікторія Оліх. Вона навела цілу низку фактів, коли волонтери, які спочатку шукали для бійців протези зарубіжного виробництва, приїздили на завод і мали можливість пересвідчитися, що вітчизняні аж ніяк не гірші.

– У нас на підприємстві є фахівці, котрі працюють по 20 років, добре обізнані з новинками, періодично проходять перепідготовку на майстер-класах у закордонних спеціалістів і одержують відповідні сертифікати, а також замовляють необхідні комплектувальні деталі, й

в результаті ми випускаємо за індивідуальним замовленням кожного пацієнта саме той апарат чи протез, який йому потрібний, – каже співрозмовниця. – Маємо свій профільний Харківський науково-дослідний інститут протезування, де постійно підвищуємо кваліфікацію. Маємо також пілотний проект з військовим реабілітаційним центром і виїжджаємо на місце лікування, спілкуємось з медичним персоналом, травмованими бійцями, вникаємо в їхні потреби, знімаємо мірки і виконуємо замовлення.

Ми всі в Україні міняємося з цією війною, бо виняткові умови мобілізованого суспільства ставлять високі вимоги до людських чеснот. Тому такою застарілою і «совковою» є думка про те, що на Заході все краще. А прикладом великих змін і нових підходів у роботі реабілітаційної медицини є перебудова відділення відновлювального лікування Військово-медичного клінічного центру Західного регіону Міністерства оборони України у Львові, яке здатне забезпечити гідний рівень фізичної реабілітації травмованих війною бійців.